

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล การปฏิบัติกิจทางศาสนา พฤติกรรมการดูแล
ทางการพยาบาลกับความผาสุกด้านจิตวิญญาณของผู้ป่วยเอดส์
โรงพยาบาลบำราศนคราตุร

นางสาว จวีวรรณ ไพรวัดย์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการพยาบาล

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2540

ISBN 974 - 639 - 201 - 8

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

RELATIONSHIPS BETWEEN PERSONAL FACTORS, RELIGIOUS PRACTICES,
NURSING CARING BEHAVIORS, AND SPIRITUAL WELL-BEING OF AIDS PATIENTS
IN BUMRASNARADURA HOSPITAL

Miss Chaweewan Prawn

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Nursing Science in Administration

Program in Nursing Administration

Graduate School

Chulalongkorn University

Academic Year 1997

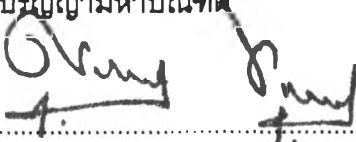
ISBN 974 - 639 - 201 - 8

หัวข้อวิทยานิพนธ์   ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล การปฏิบัติกิจทางศาสนา
พฤติกรรมดูแลทางการแพทย์กับความผาสุกด้านจิตวิญญาณ
ของผู้ป่วยเอดส์ โรงพยาบาลบำราศนราดูร

โดย   นางสาวฉวีวรรณ ไพรวลัย
สาขาวิชา   การบริหารการพยาบาล

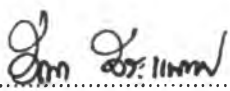
อาจารย์ที่ปรึกษา   รองศาสตราจารย์ ดร. วิณา จีระแพทย์
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม   รองศาสตราจารย์ ดร. พยอม อยู่สวัสดิ์

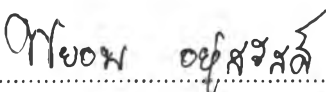
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

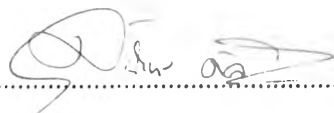

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ นายแพทย์ ศุภวัฒน์ ชุตินวงศ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. ประนอม โอทกานนท์)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร. วิณา จีระแพทย์)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(รองศาสตราจารย์ ดร. พยอม อยู่สวัสดิ์)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุนันท์ ศลโกสุม)

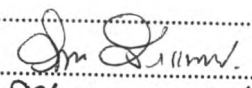
ฉวีวรรณ ไพรวัลย์ : ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล การปฏิบัติกิจทางศาสนา พฤติกรรมการดูแลทางการแพทย์กับความผาสุกด้านจิตวิญญาณของผู้ป่วยเอดส์ โรงพยาบาลบาราคนราดรา (RELATIONSHIPS BETWEEN PERSONAL FACTORS, RELIGIOUS PRACTICES, NURSING CARING BEHAVIORS, AND SPIRITUAL WELL-BEING OF AIDS PATIENTS IN BUMRASNARADURA HOSPITAL) อ. ที่ปรึกษา : รศ.ดร. วีนดา จีระแพทย์, อ. ที่ปรึกษาร่วม : รศ. ดร. พยอม อยู่สวัสดิ์ ; 130 หน้า. ISBN 974-639-201-8

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล การปฏิบัติกิจทางศาสนาและพฤติกรรมการดูแลทางการแพทย์กับความผาสุกด้านจิตวิญญาณของผู้ป่วยเอดส์ โรงพยาบาลบาราคนราดรา และหาปัจจัยที่สามารถร่วมพยากรณ์ความผาสุกด้านจิตวิญญาณของผู้ป่วยเอดส์ กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้ป่วยเอดส์ที่เข้ารับการรักษาตัวเป็นผู้ป่วยในของโรงพยาบาลบาราคนราดรามาแล้วเป็นเวลาตั้งแต่ 4 วัน ถึง 45 วัน มีอายุ 20 ปี ถึง 62 ปี นับถือศาสนาพุทธ มีความรู้สึกตัวดี สามารถพูดคุยกับผู้วิจัยได้และสมัครใจให้ความร่วมมือในการวิจัย จำนวน 100 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วยแบบบันทึกข้อมูลส่วนบุคคล แบบ สอบถามการปฏิบัติกิจทางศาสนา แบบประเมินความผาสุกด้านจิตวิญญาณ และแบบสอบถามพฤติกรรมการดูแลทางการแพทย์

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ความผาสุกด้านจิตวิญญาณของผู้ป่วยเอดส์จัดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.63, S.D. = .64$)
2. พฤติกรรมการดูแลทางการแพทย์ตามการรายงานของผู้ป่วยเอดส์จัดอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.04, S.D. = .70$)
3. รายได้และการปฏิบัติกิจทางศาสนามีความสัมพันธ์ทางบวกกับความผาสุกด้านจิตวิญญาณของผู้ป่วยเอดส์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .38$ และ $r = .82$ ตามลำดับ)
4. พฤติกรรมการดูแลทางการแพทย์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความผาสุกด้านจิตวิญญาณของผู้ป่วยเอดส์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r = .26$)
5. การปฏิบัติกิจทางศาสนาและรายได้สามารถร่วมทำนายความผาสุกด้านจิตวิญญาณ ของผู้ป่วยเอดส์ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีประสิทธิภาพการทำนายร้อยละ 69 ($R^2 = .69$) ได้สมการทำนายในรูปคะแนนมาตรฐานดังนี้ $Z = .78 \text{ RELIGION} + .13 \text{ INCOME}$

ภาควิชา ..... คณะพยาบาลศาสตร์
 สาขาวิชา ..... การบริหารการพยาบาล
 ปีการศึกษา 2540

ลายมือชื่อนิติ .....
 ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา .....
 ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ..... พยอม อยู่สวัสดิ์

3970341136 : MAJOR NURSING ADMINISTRATION
KEY WORD:

NURSING CARING BEHAVIORS/ SPIRITUAL WELL- BEING/ RELIGIOUS PRACTICES
/ AIDS PATIENTS

CHAWEEWAN PRAIWAN : RELATIONSHIPS BETWEEN PERSONAL
FACTORS, RELIGIOUS PRACTICES, NURSING CARING BEHAVIORS, AND
SPIRITUAL WELL-BEING OF AIDS PATIENTS IN BUMRASNARADURA
HOSPITAL. THESIS ADVISOR : ASSO. PROF. VEENA JIRAPAET, D.N.Sc.
THESIS CO-ADVISOR : ASSO. PROF. PAYOM EUSWAS, Ph.D. 130 pp.
ISBN 974 - 639 - 201 - 8

The purposes of this study were to examine the relationships between personal factors, religious practices, nursing caring behaviors and spiritual well-being as perceived by AIDS patients and to explore the variables that predict the spiritual well-being of the AIDS patients. Subject was 100 AIDS patients who were admitted in Bumrasnaradual Hospital between hospital day 4 to 45, age range between 20 to 62 years old Buddhists, and had good concious. All voluntarily participated in the study. Data were collected using 4 instruments: demographic data form, religious practices, nursing caring behaviors, and spiritual well-being of the AIDS patients questionnaires. Data were analysed by Peason's product moment correlation coefficient and stepwise multiple regression at the significant level of .05.

The major finding were as follows :

1. Spiritual well-being of the AIDS patients was at the high level ($\bar{X} = 3.63$, S.D. = .64)
2. Nursing Caring Behaviors as perceived by the AIDS patients were at the moderate level. ($X = 3.04$, S.D. = .70)
3. There were statistical positive correlation between income, religious practices, and spiritual well-being of the AIDS patients at .01 level. ($r = .38$ and $r = .82$ respectively)
4. There was statistical positive correlation between nursing caring behaviors and spiritual well-being of the AIDS patients at the level of .05 level. ($r = .26$)
5. Factors significantly predicted spiritual well-being of the AIDS patients at the level of .05 were religious practices and income, The predictors accounted for 69 percent ($R^2 = .69$) of the variances. The predicted equation in standard score form can be stated as follows: $Z = .78 \text{ RELIGION} + .13 \text{ INCOME}$

ภาควิชา คณะพยาบาลศาสตร์.....

สาขาวิชา การบริหารการพยาบาล.....

ปีการศึกษา 2540.....

ลายมือชื่อนิติ.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งของรองศาสตราจารย์ ดร. วิณา จีระแพทย์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร. พยอม อยู่สวัสดิ์ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ซึ่งท่านทั้งสองได้กรุณาให้ข้อคิดเห็น คำแนะนำ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆด้วยความเมตตา เอาใจใส่ รวมทั้งสนับสนุนส่งเสริมให้ผู้วิจัยรู้จักคิดพิจารณาสิ่งต่างๆโดยใช้เหตุผลและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยอย่างสม่ำเสมอมาโดยตลอด ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและประทับใจในความกรุณาของท่านทั้งสองเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุนันท์ ศลโกสม ที่กรุณาให้คำแนะนำเกี่ยวกับการใช้สถิติและข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ รวมทั้งผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่กรุณาตรวจและแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ขอกราบนมัสการพระครูปลัดปิฎกวัฒน์ พระมหาไสว โชติโก พระมหาธีระพงษ์ มีไธสง พระมหาสาคร อินทนนท์และพระปิยะ ราชเจริญ ที่กรุณาให้คำแนะนำและความเข้าใจเกี่ยวกับหลักของพุทธศาสนา

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการโรงพยาบาล หัวหน้ากลุ่มงานการพยาบาล หัวหน้าฝ่ายวิชาการ หัวหน้าหอผู้ป่วยโรงพยาบาลศูนย์ลำปางและโรงพยาบาลบาราศนราดรุ ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการทดลองใช้เครื่องมือวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูล ตลอดจนบุคลากรพยาบาลทุกท่านที่ให้ความร่วมมืออย่างดียิ่ง อนึ่งการวิจัยครั้งนี้จะไม่ประสบความสำเร็จได้เลยถ้าปราศจากความร่วมมือของกลุ่มตัวอย่างผู้ป่วยเอดส์ทุกท่าน ซึ่งผู้วิจัยขอขอบคุณเป็นอย่างสูง ขอขอบคุณคุณจิตรา เกิดเพชร ที่ช่วยเหลือในการค้นคว้าเอกสารงานวิจัย คุณชุมวิไล ฉายแสงทิพย์ ที่ช่วยเหลือในการจัดพิมพ์รายงานและเพื่อนนิสิตร่วมชั้นทุกท่านที่ให้การสนับสนุนด้วยดีตลอดมา

ท้ายนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ น้าชาย พี่สาว พี่เขย และขอขอบคุณน้องสาวที่รักยิ่งของข้าพเจ้าที่ให้กำลังใจ คอยช่วยเหลือ ตลอดจนสนับสนุนทุนทรัพย์บางส่วนในการทำวิทยานิพนธ์ ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์คณะพยาบาลศาสตร์ทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทความรู้และอบรมสั่งสอนผู้วิจัยด้วยความรัก ความอบอุ่นตลอดระยะเวลาที่ศึกษา ณ สถาบันแห่งนี้ ขอขอบคุณคุณพรรัตน์ พันธุ์ศรีมังกร คุณมนัสศรี คชวงษ์ และคุณวศิน บำรุงชน ที่ให้กำลังใจเสมอมาจนสำเร็จการศึกษา

ฉวีวรรณ ไพรวลย์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญแผนภูมิ	ฎ
บทที่	
1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
1.3 ขอบเขตของการวิจัย	7
1.4 ข้อตกลงเบื้องต้น	8
1.5 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย	8
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	11
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	12
2.1 มโนคติเกี่ยวกับโรคเอดส์	12
2.2 มโนคติเกี่ยวกับจิตวิญญาณและความผาสุกด้านจิตวิญญาณ	15
2.3 พฤติกรรมการดูแลทางการแพทย์	29
2.4 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความผาสุกด้านจิตวิญญาณ	41
2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	45
3 วิธีดำเนินการวิจัย	49
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	49
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	50
3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล	57
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล	58

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	79
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	80
5.1 สรุปผลการวิจัย	81
5.2 อภิปรายผลการวิจัย	82
5.3 ข้อเสนอแนะ	91
รายการอ้างอิง	93
ภาคผนวก	105
ภาคผนวก ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิและหนังสือขอความร่วมมือ.....	106
ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	111
ภาคผนวก ค นิยามผู้ป่วยโรคเอดส์ที่ใช้ในการเฝ้าระวังโรค.....	123
ภาคผนวก ง สถิติที่ใช้ในการวิจัย.....	127
ประวัติผู้วิจัย	130

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างผู้ป่วยเอดส์ในระยะที่ 3 จำแนกตามอายุ สถานภาพสมรส รายได้ และระยะเวลาที่ทราบว่าได้รับเชื้อ.....	61
2 จำนวนและร้อยละของความบ่อยในการปฏิบัติ จำแนกตามการปฏิบัติ ทางศาสนาของกลุ่มตัวอย่างผู้ป่วยเอดส์ในระยะที่ 3.....	63
3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของคะแนนความผาสุก ด้านจิตวิญญาณของกลุ่มตัวอย่างผู้ป่วยเอดส์ จำแนกตามรายด้าน และโดยรวม.....	65
4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการมีความศรัทธา ความเชื่อ ในศาสนาของกลุ่มตัวอย่างผู้ป่วยเอดส์ จำแนกตามรายข้อ.....	66
5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการมีศาสนาเป็นที่ยึดเหนี่ยว ทางจิตใจและมีความสุขในการปฏิบัติตามคำสอนทางศาสนาของ กลุ่มตัวอย่างผู้ป่วยเอดส์ จำแนกตามรายข้อ.....	67
6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนพึงพอใจในชีวิตตนเอง ของกลุ่มตัวอย่างผู้ป่วยเอดส์ จำแนกตามรายข้อ.....	68
7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการรู้เป้าหมายของชีวิต ของกลุ่มตัวอย่างผู้ป่วยเอดส์ จำแนกตามรายข้อ.....	69
8 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของคะแนนพฤติกรรมการดูแล ทางการพยาบาลตามการรับรู้ของกลุ่มตัวอย่างผู้ป่วยเอดส์ จำแนกตาม รายด้านและรายข้อ.....	70
9 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวพยากรณ์ทั้ง 6 คือ ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ สถานภาพสมรส รายได้ และระยะเวลาที่ทราบว่าได้รับเชื้อ การปฏิบัติกิจทางศาสนาและพฤติกรรมดูแลทางการแพทย์กับความผาสุกด้านจิตวิญญาณของกลุ่มตัวอย่างผู้ป่วยเอดส์ แสดงในรูปแบบเมตริก สหสัมพันธ์ (Correlation Matrix).....	75

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
10	ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ (B) และคะแนนมาตรฐาน (Beta) ทดสอบความมีนัยสำคัญของ B และแสดงสมการถดถอยที่ใช้พยากรณ์ความผาสุกด้านจิตวิญญาณของกลุ่มตัวอย่างผู้ป่วยเอดส์.....	77
11	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) ระหว่างตัวพยากรณ์ที่ได้รับคัดเลือกเข้าสู่สมการถดถอยค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) และทดสอบความมีนัยสำคัญของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่เพิ่มขึ้น (R^2 change) ในการพยากรณ์ความผาสุกด้านจิตวิญญาณของกลุ่มตัวอย่างผู้ป่วยเอดส์.....	79

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	48